

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Blesg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr G. Meima, Groningen; Dr J. C. Rollman, Utrecht; Dr J. Strikwerda, Boksum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; E. Visser, Arnhem; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Breesstraat 14, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 38000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f1.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Mefisto of Satan, I. — Uit de Schrift: Uitgerekend (I Sam. 4:5 en IIa). — Keckelijc Leven: Prof. Hattjema's egaal kerkbegrip, I. Assen: opstellen. Eenzijdige verklaring. — Geestelijke Adviezen: Het „krijgen“ van teksten, II. — Literatuur en Kunst: over het leven en de arbeid van L. Penning, II. — Gropen uit de Schrift. — Zending en Evangelisatie: De Zending-Conferentie te Le Zoute, I. — Uit de Buitenl. Kerken: Persepolis. — Perschoorw. — Kerknieuws.

MEFISTO OF SATAN?

I.

Wie den bijbel vraagt, wat hij zegt van de zonde, het zedelijk kwaad, dat in de wereld is, die verneemt twee dingen ten antwoord.

Het eerste is, dat de Heilige Schrift niet de minste moeite neemt, om hem het vraagstuk gemakkelijk te maken en de overweging te verlichten. Integendeel: nergens ter wereld wordt de kwestie scherper gesteld en in krasser vorm aangedurfd, dan juist in den bijbel. Vraag den bijbel: waar is het kwaad geboren? Hij zal u antwoorden: niet in een uithoek van de schepping, maar in zijn centrum, bij de trappen van Gods troon. Vraag hem: welke geest heeft het uitgedroefd of is van zijn waanzin bezeten? En het antwoord zal zijn: het was geen bezeten, die er door verslagen werd, maar het was een volwassen, schitterende geest, die het heeft uitgedroefd, een geest, die de scherpste contrasten stelde van licht en duister, van heiligheid en heestelijkheid, en die dat deed met open oogen. Het was Satan, eerst een lofzenger van God.

Maar wie een vraagstuk moeilijk laat, helpt u op weg, en geeft u denken stuur en houvast. Niet anders is het hier. De Heilige Schrift leert u geen antwoord, dat ge begrijpen of doorgronden kunt. Maar zij geeft u wel grondgedachten, waaraan ge houvast hebt. In twee leuzen zou sijn te vallen zijn, wat zij ten dezen ons onderwijst. De eerste is: het kwaad, de zonde, is altijd tegen Gods wil; de tweede: het kwaad, de zonde, gaat nooit om buiten Gods wil.

Men moet die twee leuzen naast elkander laten staan. Wie wil, kan er iets z.g. „paradoxaals“ in vinden; niet, dat de twee gedachten tegen elkander strijden; maar ze verwarren ons denken, zodra we ze van elkander scheiden willen. Slechts als we die beide grondgedachten laten staan, ieder voor zich naar volle recht gevend en altijd hierop bedacht, dat wij nooit de eene offeren aan de andere, slechts dan, zeg ik, kunnen wij zuiver verstaan wat de bijbel wil.

Men neme nooit één van die twee leuzen op zichzelf, los van de andere. Dan komt ge bij een dwaling uit; een halve waarheid blijkt dan een onwaarheid te zijn.

Denk zelf maar even hierover na; en ge verstaat het niet anders.

Als ik alleen maar dit ééne weet: „het kwaad is altijd tegen Gods wil“, en ik weet verder van niets, dan ga ik redeneren in dezen vorm: het kwaad is tegen Gods wil. Hij haat, Hij verfoeit het. Toch is het er; het blijft er. Hoe lang het er is, eenwig of tijdelijk, duizend eeuwen of één seconde: als er een macht is, welke door God ver-wenscht wordt, en die macht is er, Zijns-ondanks, wat is dat dan voor een God? Kan Hij niet oproeien tegen den stroom, die Hem tegen is? Kan Hij, nog dieper op den man af gevraagd, kan Hij de bronnen van dien stroom niet stoppen? Kan Hij niet de Grootte Muur zijn, waartegen alles stuit, wat Hem tegen is; de gróóte Werkelijkheid, die zelfs de idee van iets, dat Hem zou tegenstaan, belicht uit de hoogte? Is God er wel, als Hij niet de Souverein, de Almachtige is? Maar als God er niet is, dan is het Goede er niet. En als het Goede ontbreekt, dan is er van kwaad geen sprake; kwaad is immers alleen berooving van het goede; en valsche guldens kunnen alleen bestaan, als er echte zijn. Met andere woorden: op die manier lost het vraagstuk zichzelf op.

En nu het andere. Als ik alleen weet: dat het kwaad nooit omgaat buiten Gods wil, en ik weet niets anders dan dit ééne, ik ben ook blind

en doof voor wat die eerste grondgedachte mij leerde. — och, dan ga ik zeggen bij mezelf: Het kwaad gaat buiten Gods wil niet om. Dus: Hij gebruikt het. Dus: Zijn goede doel wordt zonder inwerking van het kwaad niet bereikt. Dus: God heeft het noodig; dus: Hij kan het niet absoluut verdoemelijk vinden, want een middel, dat een doel bereiken moet, kan door wie het doel nastreeft, niet verdoemd worden, maar tenslotte enkel gezegd. Maar als dat waar is, dan heeft God het kwade de hand gereikt, dan zijn God en Satan, Geest en Beest, hemel en hel in beginsel verzoend. Maar als dat de waarheid is, en dan de waarheid uitgeput, dan is God ook weg; want wat zou dat voor een God zijn, die met Satan een verdrag sluit? En dan komt ge weer tot de verwarring van daar straks: is God weg, dan ook het goede, dan ook het kwade;... dan bestaat het vraagstuk niet meer, en de naam der zonde reeds staat u als denker dood.

Zoo ziet ge: met slechts één van die twee gedachten komt ge er niet. Ge komt er ook niet uit.

Maar laat nu die twee gedachten naast elkaar staan en vul de eene in gelijktijdigheid met de andere aan; dan hebt ge toch uw steun weergevonden. Het water der waarheid is ook dan nog onindig uitgebreid; maar ge staat op een bodem; ge wordt in denken en doen, voor dogmatiek en ethiek beide, staande gehouden en straks op gang gebracht.

Want ge weet het nu: het kwaad is altijd tegen Gods wil. Hij strijdt er tegen; doe gij desgelijks, tot ge er bij neervalt. En als ge neervalt, en ge kunt niet verder: welnu het kwaad gaat nooit om buiten Gods wil. Het verrast Hem nooit. Het dwingt Hem nooit, een koers te volgen, dien Hij eerst niet wilde, doch dien Hij achteraf zich noodgedwongen voorgeschreven acht. De geest van het kwade moge tegen God staan, een anti-god kan hij in der eeuwigheid niet zijn, want Hij kan buiten Gods wil niet zijn. Zijn bindbaarheid en overwinnelijkheid kunnen uit zijn duistere wegen niet worden weggedaan.

Zie, zoo hebt ge voor denken en doen, voor leer en leven, iets om u aan vast te houden. En het zijn dan ook die beide leuzen, die twee fundamentele waarheden, welke de bijbel besloten heeft in den éénen naam: Satan. In dien naam, gelijk hem de bijbel uitlegt, ligt altijd de dubbele idee van: slechtheid (tegen Gods wil); en ééndigheid, schepsel-matigheid, gebondenheid (nóóit buiten Gods wil).

Intusschen is de bijbel een boek, dat altijd tegengesproken wordt. Ook in dezen.

En één van de fijnste en verlokkelijkste vormen van tegenspraak op dit punt is nu vastgelegd in dien anderen naam, die ook voor den duivel gebedigd wordt, om hem en zijn werking af te beelden en zijn plaats in het wereldgeheel hem aan te wijzen: den naam „Mefisto“.

Mefisto of Satan.

In die twee namen liggen twee beginselen; twee-erlei wereldbeschouwing botst erin; twee-erlei zondebegrip wordt er in openbaar; twee-erlei evangelie bouwt op zijn verlossingsleer, naar de twee-voudige in deze twee namen gefixeerde leer der ellende. Reeds daarom is het noodzakelijk, ons die tegenstelling in te denken. De mensch van vroeger en nu krijgt met Mefisto te doen; want de ideeën, welke in dezen naam verscholen liggen, vinden gróóte gehoor, vooral, omdat ze in Mefisto worden aanschouwelijk gemaakt: Mefisto komt op de planken, en dat heeft hij op den Satan voor, zoo menigeen geneigd zijn te zeggen. Wij hebben ook tegenover de valsche beschouwing, die in den naam Mefisto zich uitsprekt, ons geloof te handhaven, en wij zullen zien, dat de uitwerking van de tegenstelling tusschen deze valsche en ware aanschouwing van het (den) Booze, ons heendrikt tot het contrast tusschen den waren of valschen Christus. Denk over Satan anders dan de Schrift, geloof b.v. aan Mefisto, — en ge hebt niet alleen uw daemonologie,

maar ook uw christologie geheel en al omgewerkt, dat wil hier zeggen: verloren. Het kleed der waarheid is uit één stuk.

Mefisto; wie is Mefisto?

Wat den naam betreft: hij is niet volkomen helder. Mefisto is eigenlijk een afkorting van „Mephistopheles“. Ook andere spellingen worden aangeelofen. Men kan b.v. ook lezen van „Mephistophilis“ of: „Mephistophilus“. Ook komt (bij Shakespeare) de vorm „Mephistophilus“ voor. Wat nu die naam letterlijk zou moeten beteekenen, weet men nog niet precies. Sommigen meenen, dat hij een (verbasterde) samenstelling van een paar grieksche woorden is, en dan zou hij zoo veel zeggen als: „Iemand, die niet van het licht houdt“ (denk aan het bijbelsche: vorst der duisternis). Anderen meenen een paar hebreeusche woorden in den naam terug te vinden. Die zouden dan samen beteekenen: verduisterder (denk aan het bijbelsche: menschenmoorder van den beginne) en: leugenaar (denk weer aan wat de bijbel zegt: vader der leugen). Maar deze gissingen hebben geen meerdere waarde dan een goedbedoelde poging, om er achter te komen.

Niettemin is omtrent de bedoeling, die men gewoonlijk met deze benaming heeft, wel iets meer te zeggen. Men weet immers, dat de naam Mefisto vooral populair geworden is door het drama van den Duitschen dichter Goethe, dat den naam „Faust“ draagt. Juist de bewerking van Goethe en de geniale manier, waarop hij in dit drama zijn gegeven thema heeft uitgewerkt, is de oorzaak, dat het stuk duizenden heeft gegrepen en nog altijd bezig houdt en dat ook de Mefisto-figuur nog altijd als belichaming van een theorie over het kwaad in de wereld voor zeer velen praktische betekenis heeft. Immers, in den Faust van Goethe treedt de duivel op onder den naam Mephistopheles; wij zullen nu maar verder zeggen: Mefisto.

Wat nu Faust zelf betreft: enkele dingen mogen we even aanstippen.

Er moet een stukje geschiedenis aan de Faust-sagen en de Faust-dramatiek ten grondslag liggen. Er heeft in de jaren tusschen (ongeveer) 1485 en 1540 een zekere Faust bestaan: magister Georgius Sabellius Faustus, zooals het luidt. De geruchten, die van hem de ronde deden, waren niet zoo mooi. Hij werd aangezien, en ten deele voedde hij zelf die geruchten, voor toovenaar, waarzegger, sterrewichelaar, alchemist. Een tijdlang is hij schoolmeester geweest, bij Frans von Sickingen, naar het verhaal wil. Humanist van overtuiging, zwerver in zijn beroep, door den een aangezien als een nietswaardige, door den ander vereerd als astroloog, heeft Faust door zijn wonderbare, af en toe naar het griezelige overslaande levenswijze, een indruk gemaakt, die bij het volk zich niet realiseeren kon, zonder gebruik te maken van den naam van den „duivel“. Het volksgeloof heeft al vroeg den griezeligen man regelrecht met den duivel in verbinding gebracht. Dat is volstrekt niet een ding om te lachen, tronsens; want de duivel is ook in onzen tijd nog vaak het asyl voor onze onwetendheid of traagheid-tot-weten. Als wij niet meer weten of nadenken willen, hooren wij ook vaak zeggen: daar zit de duivel achter. Is het wonder, dat ook in de onrustige tijden, die aan Goethe voorafgegaan zijn, in de dagen, waarin Faust leefde, die duivel onmiddellijk met den vreemden doctor in verband gebracht werd? Men behoeft maar even kennis te nemen van de outzaglijke plaats, die reeds in de middeleeuwen de duivel had in de geprikkelde volksverbeelding, om te begrijpen, hoe heel gemakkelijk om het hoofd van Faust een heel web van duivelsche snakerijen en vooral kuipen werd geweven door de volksfantasie. De middeleeuwen kennen den duivel reeds als schrik-aanjagende verschijning; hij verwisselt van gedaante; komt in dierenlijven op u af; of rijdt op een zwart paard; hij neemt de gedaante van een lichtengel of van Maria of van uw besten vriend aan;

hij schept met zijn toovermacht allerlei beelden uit de onzienlijke wereld, die u bezighouden met een zuiver fantastische, en toch concreet en tastbaar u lijkende wereld. Er zijn er in de middeleeuwen, van wie de exemplen en legenden verhalen, dat ze hun ziel aan den duivel verkocht hebben, dat ze zich aan hem hebben overgegeven, of op andere wijze, b.v. door een ondoordacht woord, in zijn macht geraakt zijn.

Zoo is het te verstaan, dat Faust al dadelijk opgenomen werd in de sagen, waarin de volksgeest zich opvoedde met al de schuchterheid en toch ook weer overmoedigheid, die een periode van geestelijke puberteit kenmerken; ik hoop, dat ik het zoo niet al te fout gezegd heb. Er kwam een reeks van verhalen, die het gegeven van Faust uitwerkten op onderscheiden manier. Maar telkens is toch wel dat het overheersende beeld: Faust wordt voorgesteld als de man, die zijn ziel in ruil van het begeerde goed aan den duivel verkoopt; nu eens is hij de hero, dan weer de geleerde, de worstelaar, of de grappenmaker of spotter of vijand of zoeker of toovenaar; maar altijd weer komt naar voren toe, dat de macht der verleiding in duivelschen vorm op hem afkomt en dat die verleiding, met zijn aanvankelijk geboden weerstand, en ten slotte gretige aanvaarding, een spannend drama geven van menschenlijken strijd en worsteling met zichzelf en den booze; een strijd, die beurtelings in een schandelijk einde, of in een met moeite, maar dan ook met eere, behaalde zegepraal over de duistere verleidingsmachten, eindigt. Het komt er telkens maar weer op aan, wat de samensteller van het verhaal met zijn thema heeft willen doen: een boetprek geven, waarin de menschen met een gezicht op het akelig spektakel van een verdoemeling ietwat hardhandig om bekeering werden „aangesproken” en vermaand; dan wel een evangelieverkondiging, die liet zien, hoe zelfs bij zoo spannende verwikkeling, als een zielsverkoop aan den duivel uiteraard geven moet, toch nog redding mogelijk is.

In den laatste zin nu heeft Goethe het thema aangevat en uitgewerkt. Goethe treedt in zijn Faust op als prediker van een eigen evangelie. Hij wil ons onder meer doen zien, hoe de mensch in zijn bestaan met de macht van het kwaad te maken krijgt — en hoe hij boven het kwaad uitstijgt en het overwinnen kan. Goethe heeft aan al de bewerkingen van de Faustsage, die vóór de zijne gegeven waren, een eigen oorspronkelijke variatie gegeven. Predikanten als Johannes Gast waren voorgegaan, om de Faust-figuur te tekenen in haar ijzige vermogen: en zelfs een geleerd paard en een dito hond waren den dominee niet te kras geweest. Melancthon had er ook van gehoord en daarvan blij gegeven; Luther niet minder; hij geeft zelfs Kindlingen (Kittlingen) als geboorteplaats van Faust aan. De stem van Piscinarius (Joh. Weiher) mocht tot bezinning roepen; het baatte niet meer; men liet zich het prachtige gegeven niet meer ontnemen. In platte volkslectuur was, evenzeer als in hoogstaande toneelbewerkingen, het thema van Faust, in den greep der verleiding, uitgewerkt. De muziek had ook haar bewerking gegeven. En toen was het de tijd voor Goethe om zijn genie en zijn eigen denkkracht op dit thema te werpen. Hij heeft er een drama van gemaakt, dat door zijn diepte en probleemstelling nog altijd in den strijd der geesten vóórloopt.

En voorzover nu, in den Faust, Mefisto ons een leer over het kwade aandient, die naar onze overtuiging rechtstreeks ingaat tegen wat in dezen de Heilige Schrift ons leert, daarom wil ik Mefisto stellen tegenover Satan. We zullen zien, hoe actueel de kwestie ook is voor den cultuurmensch onzer dagen.

Slechts moge ik bij voorbaat opmerken, dat de beperking, die de regel van ons blad bij het schrijven van hoofdartikelen oplegt, hier en daar weglating van overigens merkwaardige momenten zal noodzakelijk doen zijn.

K. S.

UIT DE SCHRIFT.

Uitgerekend....

En het geschiedde als de Ark des Verbands des Heeren in het leger kwam, zoo juchte gansch Israël met een groot gejuich, alzoo, dat de aarde dreunde... en de ark Gods werd genomen... 1 Sam. 4:5 en 11a.

Israël had het uitgerekend.

Men had een toestand geconstrueerd, waarbij God helpen moest.

Het had er allen schijn van, dat men God zoo ongeveer kon vóórrekenen, dat Hij nu wel verplicht was te helpen. De som kwam immers uit!

Denk maar na: boven de ark woonde de heilichheid des Heeren. God had Zijn tegenwoordigheid in Israël aan de ark verbonden; welnu: had de ark in het leger, dan haalt ge God er naar toe. En is God er, dan kan het leger niet geslagen worden. Want God is almachtig en geen vijand kan tegen Hem op.

Het klopte. Men had het goed uitgerekend. Maar de nitslag van Israëls kamp (bij Eben-Haäzer nog wel!) is anders dan Israël dacht. De slag

wordt verloren. En de ark — werkelijk die ark, waarboven God zelf troont, wordt door de Filistijnen weggevoerd.

Israël heeft mis gerekend.

Dat kon ook niet anders.

Formeel was 't wel in orde, naar 't scheen: de ark was er, en dus was God er, in die slagorden.

Maar men vergat één ding. En wel dit, dat God niet als een afgod wil behandeld worden. Afgoden kunnen we meedragen; we sturen ze, waar we ze hebben willen. Maar God zal zeggen, waar Hij ons hebben wil. En al kunnen we dan uitrekenen, dat om uiterlijke redenen en op uiterlijke gronden alles in orde moet zijn, dan blijkt het wel eens, dat we ons vergisten.

God wilde in Zijn goedheid komen wonen boven de ark, maar door dat, overigens schoone, maar menschenlijke, getimmerte te halen, dwong men God niet.

God geeft in Zijn genade regelen voor Zijn dienst, opdat wij Hem zouden kunnen ontmoeten en dienen op een wijze, die Hem eert.

Maar dat beteekent niet, dat als wij de regelen volgen, God dan ook door ons wordt gedwongen.

Want hoezeer God ook Zelf soeverein is om de vormen voor Zijn dienst ons voor te schrijven, hoezeer wij ook een dure roeping hebben, God te gehoorzamen, ook in de vormen — God blijft soeverein. En ledige vormen — wel die zijn ledig, daarin is God niet en daarin is Zijn gunst niet.

O, onze ziel kan die Israëlieten zoo goed verstaan.

Ook wij hebben zoo menigmaal de neiging om te letten op uiterlijkheden. Wanneer we dan in den vorm zijn, dan hebben we zoo spoedig het gevoel, dat er niets meer aan ontbreekt; dat God ons nu wel zal helpen; dan worden de genademiddelen voor ons een soort wondermiddeltjes, hij welker gebruik we zouden willen uitrekenen, dat ze nu toch wel moeten helpen.

En ach, hoe menigmaal laat onze God ons dan gevoelen, dat we misrekenden.

Gelukkig, dat Hij dat doet.

Wij zullen moeten verstaan, dat niet om het middel onze God genadig is. Niet om ons bidden, niet om onzen kerkgang, niet om onze Avondmaalsvrijing, niet om eenigen vorm komt God. Zeker, Hij geeft Zijn wetten, ook voor den vorm.

Maar al vraagt Hij van ons, dat we merken op den vorm, we zullen toch blijven verstaan, dat Hij zegent alleen uit genade.

En dat Hij komt, als het ook van binnen in orde is. Ja, maar dan niet met de orde van den Farizeër, maar met de orde van het genadeleven, beleefd in dit woord: „een gebroken en verslagen hart zult Gij, o God, niet verachten”.

En als we dat beleven aan den voet van het kruis van onzen Christus — oeh, dan is er niet steeds van te voren al gejuich in het leger, nog vóór de slag is begonnen maar dan is 't eind: door genade zijn wij meer dan overwinnaars met Hem.

Dan rekenen we niets uit.

Maar we gelooven onzen God op Zijn Woord. En dan eischen we niet, dat God onzen weg gaat.

Maar dan smeeken we, of wij Gods weg mogen vinden.

J. W.

KERKELIJK LEVEN.

Prof. Haitjema's egaal kerkbegrip.

I.

Na de breede uiteenzetting van Prof. Haitjema's bezwaren tegen de Synode van Assen volgde nu in afzonderlijke korte artikelenreeksen onze kritiek.

Voorop ga dan het eigenaardig kerkbegrip, dat Prof. Haitjema er op na blijkt te houden.

Zijn „autos epha” (hij heeft het gezegd en daarmee uit) is Junius. Calvijn staat op het tweede plan.

Nu willen wij het er ditmaal niet over hebben of het juist is Junius' autoriteit zoo hoog aan te slaan. Ook niet, of zijn vertaling van het volgende citaat niet voor verbetering vatbaar is.

Hij haalt dan van dezen godgeleerde aan: „op geen enkele wijze is het noodzakelijk, noch, dat de autoriteit der Kerk ons het Schriftgezag bevestigt, noch dat de decreten van kerkvergaderingen het steygen: de roeping van beide is veel meer, om het gezag, waarmede God zelf de Schrift bekleed heeft, door te geven en verder te verbreiden”.

Hier polemiseert Junius natuurlijk tegen Rome, gelijk Prof. Haitjema zelf erkent.

Maar volgens hem bedreigt het Roomsche gevaar ook het Gereformeerde leven der 20ste eeuw.

Daarom heeft de belijdende kerk „ter dege toe te zien, dat zij niet de rol op zich neemt van God te helpen in de stevigheid van 't gezag van Zijn Woord: door besluiten te nemen op hare wettige hoogste vergadering, die bedoelen het Woord te beveiligen, maar met dat al weleens staketselen konden beteekenen, waardoor de levende doorwerking van de autoriteit der sprake Gods in het Woord wordt belemmerd”.

Hoewel „handhaving” van het Schriftgezag, mits goed verstaan, er mee door kan, geeft hij toch de voorkeur aan Junius' woorden „doorgeven” en „verder verbreiden”.

Daarin ziet hij de roeping der kerk inzake het Schriftgezag.

Men zal al bemerkt hebben, dat Prof. Haitjema zich graag zwevend uitdrukt.

Mogen wij het citaat van Junius den tekst noemen en Prof. Haitjema's beschouwing de preek, dan slaat die preek op den tekst als een tang op een varken.

Junius veroordeelt het, dat de kerk het Schriftgezag met haar gezag zou bevestigen en versterken. Dat doet Rome. Omdat het het kerkelijk gezag stelt boven het Schriftgezag.

Nu zou men verwachten, dat Prof. Haitjema eens concreet had aangetoond, dat Assen, zij het dan zonder te bedoelen, de Schrift afhankelijk gemaakt heeft van het kerkelijk gezag.

Dat heeft Prof. Haitjema niet gedaan.

Dat kon hij ook niet doen.

Daartoe heeft Assen niet de minste aanleiding gegeven.

Nergens kan hij in al de rapporten dezer Synode ook maar één uitdrukking vinden, waaruit blijkt, dat de Synode de houding aannam: het Schriftgezag is op zichzelf onvoldoende, nu zal ik, Synode het eens stevigen.

Prof. Haitjema heeft dat gevoeld.

Daarom gaat hij er omheen praten.

Ja, ziet gij, de besluiten van de „wettige hoogste vergadering” konden met dat al weleens staketselen beteekenen, waardoor enz.

Maar de vraag is niet wat kon, maar wat is.

Daarenboven springt hij van het „steygen” ineens over op het „staketselen oprichten” om de doorwerking van het Woord Gods te belemmeren.

Dat zijn echter twee heterogene, geheel andersoortige begrippen.

Wie zal, als hij meent, dat zijn huis bedenkelijk zakt en het gestevigd moet worden, staketselen gaan oprichten opdat de gemeenschap tusschen de bewoners van dat huis en de buitenwereld worde bemoeilijkt.

Neen, dan zal hij dat huis door flinke steunpalen schoren en de fundamenteën, waar noodig, laten betonnen.

Met die staketselen zou hij niet anders bereiken, dan dat het huis op een goeden dag voorovervalt en misschien ettelijke voorbijgangers onder zijn puin levend begraaft.

Men bemerkt hierna, hoe onlogisch het betoog van Prof. Haitjema is.

En overkwam hem dat alleen op dit punt, we zouden het gaarne als een kleine uitgliding beschouwen.

Maar, gelijk we nader hopen te bewijzen, gebeurt hem dit herhaaldelijk.

Daarmee willen we niet beweren, dat Prof. Haitjema geen logisch denker is.

Wij weten wel beter.

Doch dit vermaakt, dat hij een zwak standpunt wil verdedigen.

Wie op een ijschotel wegdrijft, maakt rare evenwichtstoeren om niet te verdrinken.

Hij moge overigens in het dagelijksch leven de bedaardheid en bezadigdheid zelf zijn!

Dat Prof. Haitjema zulke sprongen maakt, komt niet het minst door zijn kerkbegrip.

Wij laten nu daar, dat hij, de reorganisatieman, blij geeft nog altijd het genootschappelijk kerkbegrip aan te kleden.

Hij spreekt van „de kerk” (niet van: de kerken), „op hare wettige hoogste (niet „meerdere”) vergadering”.

De hiërarchische Synodale idee speelt hem nog immer parten.

Dat zullen we echter nu maar stilzwijgend voorbijgaan.

Van meer belang is het in deze zaak, dat Prof. Haitjema's kerkbegrip zoo egaal is.

Om dit te bewijzen, willen we Prof. Haitjema zoover mogelijk tegemoet treden.

Wij voor ons gelooven niet, dat Junius de roeping van de kerk ten opzichte van het Schriftgezag in het bedoelde citaat volledig heeft omschreven, noch ook naar volledigheid gestreefd heeft.

Maar goed, wij stappen voor een oogenblik op Prof. Haitjema's standpunt over en houden ons aan het „doorgeven” en „verbreiden”.

Nu is echter dit zijn fout, dat hij vergeet, dat de kerk verschillende functies en organen heeft.

De heele kerk en alle kerken moeten wel „doorgeven” en „verbreiden”, maar alle functies en organen doen dit niet op dezelfde wijze.

Op den kansel geschiedt dit anders dan door het huisbezoek, op de kerkraadsvergadering weer anders dan op de catechisatie.

Zoo nu ook heeft een Synode een eigen wijze van „doorgeven” en „verbreiden”.

Daar heeft Prof. Haitjema echter geen oog voor.

Het is hem „alles eens”.

Om dit met een beeld toe te lichten.

Het lichaam heeft o.m. tot taak om wat er in de ziel leeft „dóór te geven”.

Maar nu kan men toch niet aan oog, mond, hand, voet eenzelfde wijze van „doorgeven” opleggen.

Men kan niet allen b.v. den eisch stellen: geef

prate wand
Als
missch
moest
ten bij
Dit
de ker
De l
Hij
Zij i
Hij v
van e
karakt
En
He
Ove
Maan
Zijn
maar
kende
= As
De
wijze
bracht
En
Een
verklar
tot na
En
eenig
dat we
verantw
Hij d
Maar
hij ber
de Re
Nu g
zijn str
Hij
Men
had ni
en het
Hij h
Hij n
noele
Dan
In de
haar k
De o
is bepr
De S
Hier
Gespr
Want
niet te
Het t
Redakt
leden b
Zulk
Maar
zij voo
als Ass
En v
schreue
bij de
Gerefor
En n
heeft
haar le
= Eer
In h
over D
Sant
gaderin
pond
op het
Het
toezond
De
licht
Ds B
redactie
Wat
Toen
linge v
ring af
Zwijg
dat hij
anderen
Men
Tenzi
genoeg
zijn ge
Deze
Liev
uitlat
klar
dersel
zijn i
mede
redact
gen
er uit
waard
verga
staat
Stel